

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Jaarrapportage 2018
Bureau ICT-toetsing

2018

Inhoud

Inhoud	02
Inleiding en samenvatting	03
1 Terugblik op de activiteiten in 2018	04
1.1. <i>Adviezen in 2018</i>	04
1.2. <i>Kennis en kunde delen</i>	05
2 Adviezen van het BIT voor een digitaal vaardige overheid	07
2.1. <i>Stem projecten af op de aanwezige deskundigheid</i>	07
2.2. <i>Beslis zorgvuldiger over het vervangen van bestaande IT-systemen</i>	07
2.3. <i>Wees terughoudend met de ontwikkeling van ‘generieke’ functionaliteit</i>	08
2.4. <i>Zet de gebruiker écht centraal</i>	09
2.5. <i>Verbeter het inzicht in IT-kosten voor vernieuwing en instandhouding</i>	09
2.6. <i>Geef de CIO een sterkere positie</i>	09
2.7. <i>Geef de IT-competentie een hogere waardering</i>	10
3 Ontwikkelingen Bureau ICT-toetsing	11
3.1. <i>Wijziging instellingsbesluit</i>	11
3.2. <i>Vooruitblik 2019</i>	11
I Bijlage: Overzicht BIT-adviezen en bestuurlijke reacties 2018	13

Inleiding en samenvatting

Het Bureau ICT-toetsing (BIT) is ingericht als een tijdelijk bureau en een van de maatregelen van de commissie Elias. De oorspronkelijke bedoeling is dat het na vijf jaar wordt opgeheven omdat ministeries dan voldoende zijn uitgerust om zelf grote IT-projecten succesvol uit te voeren.

Met deze jaarrapportage willen we laten zien wat het BIT in 2018 gedaan heeft. In het eerste hoofdstuk geven we daartoe een overzicht van de door ons uitgevoerde activiteiten.

In het tweede hoofdstuk geven we de belangrijkste thema's weer die voortvloeien uit deze activiteiten en onze adviezen. Voor de IT-projecten in het algemeen vinden wij dat die beter moeten worden afgestemd op de aanwezige deskundigheid van de organisatie. Problemen ontstaan daar waar organisaties met te weinig kennis van zaken te grote ambities stellen en te grote stappen nemen. Ook beslissingen over het vervangen van bestaande IT-systemen kunnen zorgvuldiger worden genomen en meer op basis van een gedegen en feitelijke probleemanalyse. Wij adviseren organisaties om het ontwikkelen van generieke functionaliteit niet meer als een

kostenbesparende oplossing te zien, het maken hiervan is over het algemeen duur en complex. Ook vinden wij dat het centraal stellen van de gebruiker veel meer handen en voeten moet krijgen.

Wij zien in ieder geval drie belangrijke voorwaarden voor het verbeteren van de IT-problematiek bij de overheid. In de eerste plaats kunnen organisaties het inzicht in IT-kosten verbeteren. In de tweede plaats evolueert de rol van de CIO binnen de Rijksoverheid op dit moment onvoldoende mee met de digitale ontwikkelingen; het BIT vindt dat de CIO een leiderschapsfunctie moet zijn op het hoogste niveau in de organisatie, met een veel steviger positie, steviger mandaat en sterkere competenties. Als laatste moet er binnen het Rijk meer waardering komen voor de IT-professie. De omvang van het digitaliseringsvraagstuk waar het Rijk voor staat, maakt dat het intern opbouwen en waarderen van voldoende IT-kennis cruciaal is.

De rapportage eindigt met een korte vooruitblik in hoofdstuk drie. In de bijlagen staan de conclusies van de uitgebrachte adviezen.

1

Terugblik op de activiteiten in 2018

De activiteiten van het BIT zijn enerzijds het uitbrengen van adviezen – afgelopen jaar meer dan in de voorafgaande – en anderzijds het delen van kennis en kunde. Hieronder gaan we op allebei in.

1.1. Adviezen in 2018

In 2018 heeft het BIT 15 adviezen uitgebracht. Een samenvatting van de BIT-adviezen en een verwijzing naar de bestuurlijke reacties daarop is opgenomen als bijlage. Tabel 1 geeft per ministerie een overzicht van het aantal uitgebrachte adviezen in 2016, 2017 en 2018, en van de toetsen die zijn gestart in 2018 en op 1 januari 2019 nog in uitvoering zijn.

Van de 15 uitgebrachte adviezen in 2018 zijn er 14 aangevraagd door de bewindspersoon van het verantwoordelijke ministerie; één advies is uitgebracht op verzoek van de Tweede Kamer, over het project iCAS van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Het BIT heeft in 2018 tweemaal, op verzoek van de Tweede Kamer, een technische briefing verzorgd over een uitgebracht advies voor de vaste Kamercommissie van het verantwoordelijke ministerie. Het betreft een briefing over een advies voor het programma Grensverleggende IT (GrIT) van het ministerie van Defensie op 16 mei 2018, en een briefing over een advies voor het programma PGB 2.0 van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport op 6 december 2018.

Ministerie	Adviezen 2016	Adviezen 2017	Adviezen afgerond in 2018	In uitvoering zijnde toetsen gestart in 2018	Totaal
Algemene Zaken	0	0	0	0	0
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	2	2	0	3	7
Buitenlandse Zaken	0	0	0	0	0
Defensie	1	1	2	0	4
Economische Zaken en Klimaat	1	1	1	1	4
Financiën	1	1	1	1	4
Infrastructuur en Waterstaat	0	3	4	2	9
Justitie en Veiligheid	2	0	2	1	5
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	0	1	0	1	2
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	1	1	1	0	3
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	4	2	3	0	9
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	0	1	1	1	3
Totaal	12	13	15	10	50

Tabel 1. Aantal BIT-adviezen in 2016, 2017 en 2018 en nog in uitvoering zijnde toetsen gestart in 2018, per ministerie

Het BIT heeft in 2018 voor het eerst toetsaanvragen afgewezen. Als een project te laat wordt aangemeld, kunnen BIT-adviezen nauwelijks nog opgevolgd worden en is het soms niet meer zinvol om een toets uit te voeren. De volgende zes projecten zijn in 2018 afgewezen:

- Het project Vernieuwing Werkplekomgeving RDW van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, omdat het project al in de afrondende fase zat.
- Het project Vervanging IBA door BPC SAP van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, omdat het project al in de afrondende fase zat.
- Het project SAA-A9: Gaasperdammerweg van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, omdat het project al was gegund aan een marktpartij.
- Het project SRN: Renovatie Stuwensemble Nederrijn en Lek van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, omdat het project al was gegund aan een marktpartij.
- Het programma Alle Zaken Digitaal van het ministerie van Justitie en Veiligheid, omdat het project al in een te ver gevorderd stadium was.
- De doorontwikkeling van het 'Platform Rijksoverheid Online' (PRO) van het ministerie van Algemene Zaken, omdat het een Europees aanbestedingstraject betrof voor personele inhuur en er geen nadere ICT-investeringen gemoeid waren met de aanbesteding.

1.2. Kennis en kunde delen

Het BIT vindt het belangrijk om naast het geven van adviezen, zich ook in te spannen om kennis en kunde te verspreiden. Het BIT geeft daartoe presentaties en heeft een website waarop adviezen gepubliceerd worden.

Presentaties

Het BIT organiseert bijeenkomsten, presentaties en cursussen voor de verspreiding van kennis:

- In 2018 heeft het BIT verscheidende presentaties gegeven, onder andere aan het Secretarissen-Generaal Overleg, het CIO-beraad en de ambtenaren van de Tweede Kamer.
- Het BIT geeft cursussen bij opleidingsorganisaties van het Rijk. Het levert een continue bijdrage aan de ABD ICT APP voor topambtenaren bij de Algemene Bestuursdienst. Ook verzorgt het cursusbijdragen aan CIO-adviseurs, rijks inkoop-professionals en ICT-trainees voor de Rijks Academie voor Financiën en Bedrijfsvoering.
- Op initiatief van het BIT en de CIO Rijk is vanaf 2017 de CIO Dag Rijk georganiseerd. Op deze dag komen rijksambtenaren die werkzaam zijn in de informatievoorziening samen om ervaringen en best practices uit te wisselen. Ook in 2018 heeft het BIT deze dag mede georganiseerd. Tevens heeft het BIT een bijdrage verzorgd.
- Daarnaast verzorgt het BIT kennissessies voor Rijksmedewerkers onder de naam 'BIT Organiseert'. In 2018 zijn twee sessies georganiseerd; één over het verbeteren van bedrijfsprocessen met data en één over softwarekwaliteit.

Website

Het BIT heeft een eigen website, www.bureauicttoetsing.nl, die in 2018 circa 20.000 maal is bezocht.

De drie meest geraadpleegde BIT-adviezen op de site zijn die over de projecten:

- Grensverleggende IT (vervolgtoets) van het ministerie van Defensie.
- Phoenix+ van het Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Ontwikkeling en implementatie PGB2.0-systeem van het ministerie van VWS.

In 2018 heeft het BIT twee publicaties op de website uitgebracht:

- een interview met de directeur-generaal Bestuur en Wonen als opdrachtgever van een groot IT-project, het programma Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
- een artikel over het belang van het bepalen van de omvang van een nieuw IT-systeem.

2

Adviezen van het BIT voor een digitaal vaardige overheid

In de IT-projecten die wij het afgelopen jaar beoordeeld hebben, keren diverse thema's met regelmaat terug. Wij hebben die verwerkt in zeven adviezen, zowel voor de IT-projecten als voor de organisatorische voorwaarden om IT-investeringen te laten slagen. De adviezen zijn over het algemeen niet nieuw. Het opvolgen ervan beschouwen wij wel als noodzakelijk voor het zetten van een volgende stap naar een digitaal vaardige Rijksoverheid.

2.1. Stem projecten af op de aanwezige deskundigheid

Inzet van IT vraagt de vaardigheid om processen, werkwijzen, mensen en systemen in samenhang aan te passen en daarbij te zorgen voor een goede afstemming tussen nieuwe en bestaande werkwijzen. Net als binnen andere sectoren verschilt de mate waarin organisaties deze vaardigheden bezitten ook binnen de Rijksoverheid.

Problemen ontstaan daar waar organisaties met te weinig kennis van zaken te grote ambities stellen en te grote stappen nemen. Eenvoudig gezegd: wanneer je minder deskundigheid hebt, kun je minder complexe projecten aan. Het opdoen van deze digitale vaardigheden vraagt van organisaties een ontwikkeling waarbij grote sprongen zelden worden gemaakt. Daarvoor is het intern opbouwen en waarderen van kennis cruciaal.

Rijksorganisaties met een beperkte digitaliseringsvaardigheid zullen voor de kortere termijn hun ambities in lijn moeten brengen met de aanwezige deskundigheid. Dit geldt in het bijzonder voor departementen. Hier worden beleidsambities vertaald

naar IT-projecten waarbij de complexiteit van de beoogde verandering regelmatig wordt onderschat. De IT-ontwikkeling wordt veelal uitbesteed aan externen, en uitvoeringsorganisaties moeten vervolgens zorgen dat het systeem 'draait'. Wanneer het bedenken, het ontwikkelen en het beheren van IT-systemen zo ver uit elkaar liggen, leidt dit tot problematische situaties. Het nadenken over IT, het ontwikkelen ervan en het beheren van IT moet in overzichtelijke stappen en in nauwe afstemming gebeuren.

2.2. Beslis zorgvuldiger over het vervangen van bestaande IT-systemen

Het BIT ziet in veel gevallen dat IT-investeringsbeslissingen waarbij bestaande systemen worden vervangen te weinig met feiten zijn onderbouwd. Er ontbreekt dan een op feiten gebaseerde en gedegen probleemanalyse. Wij zien dan dat besluiten worden genomen op basis van een grote mate van kleuring in beelden en problemen rondom bestaande systemen.

Dit kan leiden tot te weinig gerichte investeringen waardoor projecten onnodig zijn of onnodig groot worden. Vervangen wordt dan een doel op zich. Maar er is ook onvoldoende inzicht in wat het bestaande systeem allemaal kan en hoe lang het nog mee kan – bestaande, werkende functies die bij een complete vernieuwing allemaal

opnieuw moeten worden gebouwd. Dit staat nog los van een eventuele, complexe gegevensconversie van het oude systeem naar het nieuwe, en dat gebruikers met het nieuwe systeem overweg moeten kunnen. In sommige gevallen is renovatie of niets doen dan een beter alternatief.

Met vervangingsprojecten in zicht, besluiten organisaties soms niet meer te investeren in de bestaande systemen omdat deze systemen zullen worden uitgefaseerd. Dit leidt dan tot een zekere verwaarlozing van de bestaande systemen die in een later stadium – bijvoorbeeld wanneer de vervanging op zich laat wachten – leidt tot nieuwe of grotere problemen. Mensen met cruciale kennis zijn uitgestroomd en op allerlei plekken zijn achterstanden ontstaan, waardoor bijvoorbeeld documentatie niet meer actueel is. Niemand kent de exacte werking van het systeem nog, terwijl het systeem wel moet blijven werken.

Waardering van de bestaande IT staat vernieuwing niet in de weg, integendeel. Vernieuwen en verbeteren in kleine stappen is over het algemeen eerder succesvol dan het starten van grote en daarmee inherent risicovolle projecten die volledige vervanging voor ogen hebben. Het BIT adviseert daarom om te blijven investeren in de bestaande IT-systemen en deze 'fit te houden'. Zo kan vernieuwing in zo klein mogelijk stappen worden uitgevoerd, op basis van feitelijk inzicht in de kwaliteit van de bestaande systemen. Met deze beheerste vorm van vernieuwen doet de organisatie digitale vaardigheden op die cruciaal zijn voor continue innovatie.

2.3 Wees terughoudend met de ontwikkeling van 'generieke' functionaliteit

Bij vernieuwing van informatiesystemen komen wij regelmatig tegen dat een project software wil ontwikkelen voor hergebruik of voor generiek gebruik. De wens om te komen tot hergebruik is begrijpelijk. Het is gebaseerd op de aanname dat meerdere processen die door de software moeten worden ondersteund, min of meer hetzelfde zijn.

Hergebruik of generiek gebruik klinkt als een kostenbesparende oplossing, maar is het over het algemeen niet. In de praktijk zijn processen toch vaak zo verschillend dat er helemaal geen eenvoudige oplossing is voor hergebruik. Ook is het ontwikkelen van software voor enkelvoudig gebruik niet alleen veel makkelijker, maar ook goedkoper. Als er al sprake zou kunnen zijn van generieke functionaliteit, dan kost het zo veel moeite om deze software generiek te krijgen, dat de kosten in het algemeen niet opwegen tegen de baten. Ook is onderhoud en beheer van dergelijke onderdelen complexer en duurder.

Het ontwikkelen van generieke functionaliteit kan alleen slagen met zeer ervaren ontwikkelaars die de software ontwikkelen en onderhouden, en alleen voor domeinen waar de risico's en baten opwegen tegen de kosten. Deze domeinen zijn er bij de overheid nagenoeg niet en de expertise hebben overheidsorganisaties over het algemeen niet. Het BIT adviseert overheidsorganisaties dan ook om zich niet 'rijk te rekenen' door uit te gaan van hergebruik.

2.4. Zet de gebruiker écht centraal

Waar binnen de overheid op beleidsterrein gesproken wordt over ‘de gebruiker centraal’, zien wij dit in de praktijk maar beperkt tot stand komen. Het perspectief van de gebruiker – en dit kunnen burgers, bedrijven of ambtenaren zijn – wordt wel gebruikt om de ambities van ambtenaren of organisaties zélf te verwezenlijken. Daar waar burgers en organisaties buiten de Rijksoverheid in de toekomst met de systemen moeten werken, moeten deze veel intensiever betrokken worden.

2.5. Verbeter het inzicht in IT-kosten voor vernieuwing en instandhouding

Met digitalisering is veel geld gemoeid en het spreekt dan ook voor zich dat bij IT-investeringen inzicht in de kosten van groot belang is. Een volwassen omgang met digitalisering vergt goede verdeling van middelen voor vernieuwing en instandhouding van IT. Helaas zien we in diverse toetsen dat een noodzakelijk inzicht in de IT-kosten ontbreekt. Dit geldt niet alleen voor de kosten voor vernieuwing, maar ook voor structurele IT-beheerkosten van bestaande en nieuw te bouwen systemen. Het verminderen van IT-kosten vergt ook discipline om oude systemen uit te faseren wanneer nieuwe systemen zijn gebouwd. Wij zien deze discipline onvoldoende terug, waardoor het IT-landschap complexer wordt en beheerkosten stijgen.

2.6. Geef de CIO een sterkere positie

Bij de steeds belangrijker wordende rol van IT hoort ook een verschuiving van de verantwoordelijkheid in de organisatie. IT ontwikkelt zich in nagenoeg alle sectoren van een ondersteunende naar een dominante rol in het primaire proces van de organisatie. Daarbij ontwikkelt de organisatie rond IT-vraagstukken zich tot een strategisch en integraal onderdeel van de organisatie. Dat laatste zien we binnen Rijksoverheidsorganisaties nog niet of nauwelijks gebeuren.

Bij de ontwikkeling die het Rijk moet doormaken om de uitdagingen op het gebied van digitalisering de baas te kunnen, evolueert de rol van de CIO binnen de Rijksoverheid op dit moment onvoldoende mee. Dat is terug te zien in de positie, het mandaat en de competenties die de CIO heeft:

- De CIO wordt bij ministeries en in de uitvoering op dit moment nog veelal ingevuld middels een directeurspositie in een IT-directie. De CIO heeft dan meestal een louter adviserende en kaderstellende rol met beperkte invloed, en vaak geeft de CIO pas advies nadat de beleidskeuzes zijn gemaakt of wanneer projecten al zijn gestart. Dit heeft tot gevolg dat er te weinig rekening wordt gehouden met mogelijkheden of consequenties die het gevolg zijn van digitalisering.
- De CIO heeft op departementaal niveau een te grote afstand tot de feitelijke uitvoering. Processen rondom actief departementaal portfoliomanagement komen – afhankelijk van het ministerie – mondjesmaat van de grond. Het gevolg is dat ministeries nog te beperkt zicht hebben op hun IT-investeringen, en het BIT nog teveel projecten toetst die onvoldoende zijn toegerust om te kunnen slagen.

Het BIT vindt dat de CIO, als verantwoordelijke voor digitalisering, een leiderschapsfunctie moet zijn op het hoogste niveau in de organisatie. Daardoor vinden we dat:

- iedere bestuursraad en raad van bestuur waar IT dominant is in het primaire proces, een CIO-rol moet hebben met een bewezen achtergrond in de IT. Een veel

prominentere rol dan nu, waarbij verantwoordelijkheden voor besluitvorming, ontwikkeling en beheer van systemen zoveel mogelijk in één hand moeten liggen.

- de CIO bij ministeries en in de uitvoering een betere grip op investeringen moet hebben en het mandaat om projecten stil te leggen. Dit geldt voor IT-investeringen voor zowel innovatie als beheer.
- de departementale CIO gedegen inzicht moet hebben in alle IT-investeringen die onder het ministerie ressorteren. Het BIT zou alleen nog projecten moeten toetsen waar de CIO volledig achter staat.

Het gevolg van bovenstaande is dat duurbetaalde externen worden ingehuurd om het Rijk van advies te dienen. Dit is echter geen oplossing, maar eerder een oorzaak van problemen. Het enorme belang van het intern opbouwen en waarderen van IT-kennis is bekend, maar het ontbreekt vooralsnog aan het voldoende invulling geven hiervan. Het BIT adviseert hier met voorrang invulling aan te geven.

2.7. Geef de IT-competentie een hogere waardering

De omvang van het digitaliseringsvraagstuk waar het Rijk voor staat, maakt dat het intern opbouwen én waarderen van IT-kennis cruciaal is, zowel voor vakmensen als (top)managers. Daarvoor is het noodzakelijk dat er binnen het Rijk meer waardering komt voor de IT-professie. Deze waardering ontbreekt, zowel inhoudelijk als in beloning, en zeker op departementaal niveau:

- Inhoudelijke IT-kennis en -ervaring is bij het Rijk geen noodzaak om zware digitaliseringsverantwoordelijkheid als (top)manager toebedeeld te krijgen. Er gaat vooral veel aandacht uit naar (top)managers die zich hebben bewezen in beleids- en bestuurlijke processen. Wij zien dit leiden tot (maatschappelijk) kostbare ongelukken bij het uitzetten van een koers of het nemen van IT-beslissingen.
- Medewerkers met een degelijke IT-achtergrond of een bèta-achtergrond moeten op de ministeries met een lampje gezocht worden. Het gevolg van het gebrek aan kennis is dat kwaliteit nauwelijks (h)erkend wordt. Hoewel het Rijk prachtige digitaliseringvraagstukken heeft liggen die voor IT-professionals heel interessant en uitdagend zijn, maakt dit het voor IT-vakmensen niet altijd een aantrekkelijke omgeving om in te werken.

3

Ontwikkelingen Bureau ICT-toetsing

3.1 Wijziging instellingsbesluit

In juni 2018 is voor het eerst sinds de start in 2015 het Instellingsbesluit tijdelijk Bureau ICT-toetsing op twee punten aangepast.

- Het BIT heeft een andere positie binnen BZK gekregen en is tijdelijk ondergebracht bij de directie Inkoop-, Facilitair en Huisvestingsbeleid Rijk. De bureaumanager BIT is sinds deze wijziging hoofd BIT.
- De Nationale Politie en de Raad voor de Rechtspraak vallen nu op hun verzoek onder het BIT-regime.

3.2 Vooruitblik 2019

Accounthouders en risico-gebaseerd toetsen

In 2018 heeft het BIT accounthouders voor de ministeries ingevoerd. Door invoering van een accounthouder per departement kan het BIT een gerichte relatie onderhouden met de ministeries en tijdig een beeld krijgen van de projecten die aangemeld gaan worden. Ook heeft het BIT in oktober en november 2018 een uitvraag gedaan bij alle ministeries om een overzicht te krijgen van welke projecten zij verwachten aan te melden bij het BIT in 2019. Hieronder wordt per ministerie een indicatie weergegeven van hoeveel projecten er naar verwachting in 2019 aangemeld gaan worden. Het daadwerkelijk aanmelden van de projecten blijft de verantwoordelijkheid van de betreffende minister.

Ministerie	Verwachting aan te melden projecten 2019
Algemene Zaken	0
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	6
Buitenlandse Zaken	1
Defensie	1
Economische Zaken en Klimaat	2
Financiën	6
Infrastructuur en Waterstaat	29
Justitie en Veiligheid	5
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	1
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	0
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	5
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	0
Totaal	56

Uit dit overzicht blijkt dat het te verwachten aanbod van adviesaanvragen in 2019 hoger ligt dan hetgeen het BIT in capaciteit aankan. Dit betekent dat er keuzes gemaakt moeten worden en op basis van mogelijke risico's een selectie gemaakt moet worden van de uit te voeren toetsen. Deze werkwijze is al aangegeven in de Jaarrapportage BIT 2016-2017. De selectie van uit te voeren toetsen zal meer worden gedaan op basis van inhoudelijke afwegingen, zoals het risicoprofiel van een project op basis van omvang, maatschappelijke impact, signalen dat een project in zwaar

weer verkeert, de toegevoegde waarde van de kennis van het BIT, en de beschikbare kennis en expertise. Wanneer risico-gebaseerd toetsen aan de orde is, gebeurt dit in nauwe afstemming met de onafhankelijke Toezichtsraad BIT, die toezicht houdt op de onafhankelijkheid, effectiviteit en kwaliteit van het BIT en in overleg met de ministeries.

Verlenging en ophanging BIT

Op basis van het Instellingsbesluit bestaat het BIT nog tot 1 juli 2020. In 2019 zal een besluit moeten worden genomen over de eventuele verlenging van het BIT en de ophanging.

I

Bijlage: Overzicht BIT-adviezen en bestuurlijke reacties 2018

Defensie

Grensverleggende IT (vervolgtoets)

Datum advies: 30-04-2018

Omschrijving: Vernieuwing van de IT-infrastructuur van Defensie.

Hoofdlijn advies: Het BIT begrijpt dat Defensie moet investeren in IT-infrastructuur en daarvoor hulp zoekt bij een leverancier. Het BIT vreest echter dat de huidige aanpak van het programma GrIT tot gevolg zal hebben dat Defensie grote investeringen doet zonder dat daar binnen enkele jaren belangrijke baten of verbeteringen tegenover staan. Daarnaast vindt het BIT dat Defensie zichzelf wel heel afhankelijk maakt van één leverancier en op termijn weinig mogelijkheden heeft om zeker te stellen dat deze leverancier presteert.

Het BIT denkt dat Defensie de tactiek van haar aanpak fundamenteel zou moeten wijzigen om op een meer beheersbare manier, en in kleinere stappen, tot resultaat te komen. Het BIT adviseert Defensie te starten met onderdelen waar concrete IT-problemen zijn of krijgsmachtsprioriteiten liggen. Geef pas opdracht voor nieuwe delen nadat bestaande IT-voorzieningen succesvol zijn gemigreerd, werken, en bestaande voorzieningen zijn afgebouwd.

Zorg dat de bouw van het nieuwe datacenter snel begint maar creëer in het contract (en in het datacenter) tenminste een optie die het voor Defensie mogelijk maakt om ook andere leveranciers – anders dan de hoofdleverancier of zijn subleveranciers – te introduceren. Zorg dat de leverancier niet sneller levert dan de interne IT-dienstverlener van Defensie, Joint IV Commando (JIVC), aan kan.

De staatssecretaris van Defensie heeft het BIT-advies en haar reactie daarop op 11 mei 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 31125, nr. 84).

Maritiem Operatiecentrum (MOC) Kustwacht

Datum advies: 29-11-2018

Omschrijving: Modernisering van de informatiesystemen van de Kustwacht.

Hoofdlijn advies: Het BIT heeft ernstige bezwaren tegen de aanpak van de applicatievernieuwing van de Kustwacht. Het BIT vindt het onverstandig en risicovol om te beginnen met de realisatie van één maatwerk gebruikersinterface voor vijf nog aan te schaffen applicaties en die in één grote stap tegelijk in te voeren. Bovendien krijgen andere urgentere knelpunten en verbetermogelijkheden zo minder prioriteit. Verder ziet het BIT onvoldoende mogelijkheden voor financiële sturing. Het BIT adviseert om geen overkoepelende maatwerk gebruikersinterface te introduceren, maar uit te gaan van de mogelijkheden van de applicaties. Start met de vervanging van één applicatie en lever in jaarlijkse stappen zichtbare resultaten op. Zorg ervoor dat de financiële realisatie goed gevolgd kan worden door een heldere opdeling van het budget te maken.

De staatssecretaris van Defensie heeft het BIT-advies en haar reactie daarop op 24 januari 2019 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 30490, nr. 30).

Economische Zaken en Klimaat

Programmaportfolio Werkplekdiensten

Datum advies: 25-06-2018

Omschrijving: Consolideren, verbeteren en vernieuwen van de werkplekken van alle EZK- en LNV-medewerkers.

Hoofdlijn advies: Het BIT denkt dat het project bij voortzetting van de huidige aanpak nog een aantal tegenvallers zal moeten incasseren: de uitrol zal niet op 1 januari 2019 gereed zijn, het budget zal onvoldoende blijken en de gebruikers zullen zich onvoldoende bewust zijn van de beperkingen in de nieuwe werkplek. Om de tegenvallers zo klein mogelijk te maken, adviseert het BIT om de grootschalige uitrol beter voor te bereiden: Zorg voor betere voortgangsinformatie en gebruik die ook. Maak eerst de werkplek af voordat met de uitrol wordt aangevangen en stel DICTU in staat om continuïteit zeker te stellen. Vervroeg de testinspanningen van dienstspecifieke onderdelen en maak de implementatieplannen robuuster. Wees naar gebruikers duidelijk over wat ze wel en niet kunnen verwachten.

De minister van Economische Zaken en Klimaat heeft het BIT-advies en zijn reactie daarop op 30 augustus 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 26643, nr. 556).

Financiën

Rehosting AGS/DTV

Datum advies: 10-07-2018

Omschrijving: Het verplaatsen van de Douane applicaties AGS (Aangifte Systeem) en DTV (Douane Tarief Voorziening) naar een nieuw platform.

Hoofdlijn advies: Het BIT ziet op dit moment onvoldoende rechtvaardiging voor de forse investering in een migratie van AGS en DTV naar een nieuw platform. De bijdrage die deze migratie levert aan de beschikbaarheids- en schaalbaarheidsproblemen van de aangifteketen is hoogstwaarschijnlijk beperkt. Het BIT denkt ook dat de Belastingdienst de investering onderschat en dat de leverancier nu wel zeer makkelijk geld kan verdienen, omdat er tot op heden nauwelijks is onderhandeld over de prijs.

Het ligt volgens het BIT meer voor de hand te kiezen voor een gerichte aanpak van de problemen rond beschikbaarheid en schaalbaarheid. Monitor daarvoor de keten goed, zodat duidelijk is waar aanpassingen nodig zijn. Pas de relevante applicaties en koppelvlakken daarop gericht aan. Mocht de Belastingdienst in een later stadium over willen gaan naar Z Systems, dan adviseert het BIT om de leverancier meer resultaatverantwoordelijkheid te geven.

De staatssecretaris van Financiën heeft het BIT-advies en zijn reactie daarop op 27 augustus 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 26643, nr. 554).

Infrastructuur en Waterstaat

Landelijk Meetnet Water 2

Datum advies: 31-05-2018

Omschrijving: Vernieuwing van het huidige Landelijk Meetnet Water dat Rijkswaterstaat gebruikt voor de inwinning, opslag en distributie van waterbeheergegevens.

Hoofdlijn advies: Het programma Landelijk Meetnet Water 2 (LMW2) wil de gehele LMW-keten tegelijkertijd vernieuwen op basis van verschillende doelstellingen, en onzekerheden werkende weg oplossen. Het BIT vindt dat het programma hierdoor onnodig groot wordt en daarmee onnodige risico's loopt bij het oplossen van het grote continuïteitsrisico in het centrale systeem. Daarnaast denkt het BIT dat LMW2 onderdelen in de LMW-keten gaat vervangen die nog goed functioneren zonder dat het rendement van deze investeringen duidelijk is.

Het BIT adviseert dat LMW2 eerst het continuïteitsrisico in het centrale systeem oplost. Splits hiervoor het programma in losse onafhankelijke projecten en geef prioriteit aan het project dat het nieuwe centrale systeem realiseert. Door dit nieuwe centrale systeem geschikt te maken voor zowel oude als nieuwe meetpunten wordt dit project zo onafhankelijk mogelijk gemaakt andere aanpassingen in de LMW-keten. Werk vervolgens in separate projecten aan de vernieuwing van Lokale verwerkings-eenheden, sensoren en meetlocaties. Investeer in deze separate projecten op basis van de uitkomsten van afzonderlijke zakelijke rechtvaardigingen.

De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft het BIT-advies en haar reactie daarop op 5 juli 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 27625, nr. 447).

iTEC-based Centre Automation System (iCAS)

Datum advies: 12-06-2018

Omschrijving: Vervanging van het huidige AAA-luchtverkeersleidingssysteem van Luchtverkeersleiding Nederland.

Hoofdlijn advies: Het Bureau ICT-toetsing (BIT) denkt dat Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL) rekening moet houden met een vertraging van twee jaar. De belangrijkste oorzaak voor de vertraging is volgens ons de hoge complexiteit van het te ontwikkelen systeem en de kwaliteit van de ontwikkeling bij leverancier Indra. Als LVNL niet meer grip op de voortgang en kwaliteit van de ontwikkeling bij Indra krijgt, denkt BIT dat deze vertraging nog verder kan oplopen. Deze vertraging geeft LVNL wel extra tijd voor het realiseren van de voor iCAS noodzakelijke interne LVNL-projecten.

Het BIT adviseert LVNL ervoor te zorgen dat de vertraging niet verder toeneemt. Daartoe is het voor LVNL nodig om meer feitelijk inzicht te krijgen in de kwaliteit en voortgang van de ontwikkeling bij Indra, zodat LVNL tijdig kan bijsturen om verdere vertraging te voorkomen. Deze bijsturing is in de ogen van het BIT nu al urgent. Tenslotte adviseert het BIT dat LVNL het ontwikkel- en beheerteam van het huidige Amsterdam Advanced Air traffic control (AAA) systeem de komende jaren niet afbouwt, zodat het AAA-systeem nog langere tijd kan worden onderhouden en de eerste luchtruimwijzigingen in het AAA-systeem verwerkt kunnen worden.

De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft het BIT-advies en haar reactie daarop op 21 juni 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 31936, nr. 490).

Digilnhuur

Datum advies: 10-10-2018

Omschrijving: Realisatie van een Rijksbreed in te zetten systeem ter ondersteuning van het totale inhuurproces.

Hoofdlijn advies: Het project Digilnhuur is in gevaar. Het is onduidelijk of en wanneer de leverancier alle gestelde eisen kan realiseren waaraan Digilnhuur moet voldoen. En zelfs als dit lukt, denkt het Bureau ICT-toetsing (BIT) dat de kans klein is dat Digilnhuur volgens plan eind 2019 is geïmplementeerd. Belangrijkste redenen hiervoor zijn het gebrek aan duidelijke afspraken over projectkosten, beheer en rollen, en het ontbreken van een duidelijke aanpak voor de invoering van Digilnhuur. Het BIT adviseert om op korte termijn te beslissen over de voortzetting van het project om te voorkomen dat u onnodig geld uitgeeft. Hiervoor is het nodig om ondubbelzinnig vast te stellen of de leverancier alle noodzakelijke functionaliteit kan realiseren. Wanneer dit niet lukt, adviseert het BIT om het project te beëindigen. Parallel hieraan adviseert het BIT om op korte termijn duidelijke en realistische afspraken te maken over projectkosten, beheer en rollen en de aanpak voor invoering uit te werken.

De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft het BIT-advies en haar reactie daarop op 30 november 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 26643, nr. 580).

Bediening op Afstand, sluizen en bruggen in Friesland

Datum advies: 02-11-2018

Omschrijving: Moderniseren en uitbreiden van de bediening op afstand op het Friese deel van de Hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl.

Hoofdlijn advies: De IT-componenten en de door RWS ontwikkelde standaard bouwsteen voor bruggen en sluizen blijken onvoldoende uitontwikkeld te zijn om door het project eenvoudig te kunnen worden ingezet. Het project heeft daarom te maken met uitloop. Toen het project vervolgens noodgedwongen zelf oplossingen moest bedenken is gekozen voor een te weinig gestructureerde ontwikkelaanpak. Daardoor is er in de beheerfase een grotere kans op operationele fouten, die tot veiligheidsrisico's kunnen leiden. Bijkomend nadeel is dat RWS geen zinnige lessen leert over de meerwaarde van het werken met bouwstenen.

Het BIT adviseert het project om uitloop verder zoveel mogelijk te beperken door prioriteit te geven aan het uitwerken van de eisen en het afronden van de testaanpak. Ook adviseert het BIT om beheerafspraken te maken over de nu ingezette IT-componenten. Ten slotte adviseert het BIT om wanneer RWS verder gaat met de ontwikkeling van standaard bouwstenen, daarvoor een programma in te richten en dit tijdig aan te bieden voor toetsing.

De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft het BIT-advies en haar reactie daarop op 12 december 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 35000, nr. A-79).

Justitie en Veiligheid

Vernieuwing JDS

Datum advies: 12-09-2018

Omschrijving: Vernieuwen van het huidige Justitieel Documentatie Systeem om de continuïteit te borgen.

Hoofdlijn advies: Het BIT ziet op dit moment geen reden voor een vernieuwing van JDS. De aangevoerde problemen met continuïteit, aanpasbaarheid en hoge beheerkosten ziet het BIT niet of nauwelijks, en voor zover ze al bestaan ziet het BIT niet hoe de vervanging hier verbetering in brengt. Bovendien is de gekozen aanpak erg risicovol. Het BIT adviseert het project Vernieuwing JDS te beëindigen, en in plaats daarvan het huidige JDS te verbeteren.

De minister van Justitie en Veiligheid heeft het BIT-advies en zijn reactie daarop op 9 oktober 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 26643, nr. 571).

Verwijzingsportaal Bankgegevens

Datum advies: 10-12-2018

Omschrijving: Bouw en implementatie van een systeem voor het verbeteren van het vorderen, opvragen en verstrekken van bankrekeninggegevens bij banken en betaalinstanties.

Hoofdlijn advies: Het BIT heeft geen twijfel over het nut en de noodzaak van het Verwijzingsportaal Bankgegevens (VB). Het VB zoals het nu is ontworpen is echter nog geen robuuste oplossing om het huidige proces goed te vervangen. Belangrijkste redenen hiervoor zijn het ontbreken van inzicht voor opsporingsambtenaren of de door banken aangeleverde gegevens compleet zijn, en het ontbreken van noodzakelijke beveiligingsmaatregelen. Daarnaast kan de gewenste beschikbaarheid van het VB nog niet worden gegarandeerd. Ook is het VB niet direct te gebruiken voor opvragingen bij alle banken, omdat banken waarschijnlijk niet allemaal op 1 juli 2019 zijn aangesloten.

Om het VB tot een succes te maken adviseert het BIT om vóór grootschalige inzet een aantal verbeteringen door te voeren ten aanzien van het ontwerp, de beveiliging, de beschikbaarheid en de bruikbaarheid van het VB.

De minister van Justitie en Veiligheid heeft het BIT-advies en zijn reactie daarop op 5 februari 2019 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 2019Z02004).

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

ICT- werkplekdienstverlening

Datum advies: 25-06-2018

Omschrijving: Realisatie van een rijkswerkplek voor OCW in een aantal stappen.

Hoofdlijn advies: Volgens het BIT leidt voortzetten van het project op de huidige wijze tot vertraging in de uitrol van de nieuwe werkplekken, een flinke overschrijding van het programmabudget en extra exploitatiekosten. Het BIT ziet hiervoor vier oorzaken. DUO en OCW hanteren elk hun eigen interpretatie van het uitgangspunt van één-op-één overgang ('as is') voor de komst van OCW naar de DUO werkplek. OCW en DUO gebruiken verschillende projectmethoden en ook dit belemmert de samenwerking. De programmasturing is niet effectief om deze verschillen te signaleren en op te lossen. En ten slotte is er onduidelijkheid over het tijdelijke karakter van de DUO-werkplek, wat een zakelijke afweging van de investeringen bemoeilijkt. Het BIT adviseert om snel en stevig bij te sturen en daarbij de DUO-werkplek, de DUO-dienstverlening en de projectmethode van DUO als uitgangspunt te nemen. Ook adviseert het BIT de sturing van het programma te verbeteren. En tenslotte adviseert het BIT om binnen een jaar richtinggevende keuzes te maken over de toekomstige werkplekdienstverlening, zodat de investeringen op de beoogde eindsituatie kunnen worden afgestemd.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft het BIT-advies en haar reactie daarop op 28 augustus 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 26643, nr. 555).

Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Eén Uniforme Betaalomgeving - WW-deel

Datum advies: 21-02-2018

Omschrijving: Realiseren van 1 uniforme betaalomgeving; onderdeel uitvoering Werkloosheidswet (WW).

Hoofdlijn advies: Het project 1UBO-WW is een volgende logische stap in de door UWV gekozen aanpak van de vernieuwing van het IT-landschap van de divisie Uitkeren. Het Bureau ICT-Toetsing (BIT) ziet op dit moment voor geen grote risico's die de slaagkans van 1UBO-WW bedreigen. Wel ziet het BIT een aantal beperkte risico's die tot vertraging en extra kosten van dit project kunnen leiden.

Uitgaande van de huidige plannen van UWV, is het noodzakelijk dat de bestaande systemen nog zeker 8 jaar mee kunnen. Het BIT vindt het daarom van belang te melden dat de continuïteit van de betrokken systemen nog niet voldoende is zeker gesteld.

Het BIT adviseert aanvullende maatregelen te nemen voor zowel uitvoering van 1UBO-WW, als voor de continuïteit van de betrokken systemen.

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft het BIT-advies en zijn reactie daarop op 19 maart 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 26448, nr. 602).

Transitie Werk.nl

Datum advies: 23-08-2018

Omschrijving: Herbouw van het klantportaal Werk.nl van UWV.

Hoofdlijn advies: Het project TWNL heeft een reële kans om uit te gaan lopen.

Belangrijkste oorzaak hiervoor is dat de beoogde oplossing op belangrijke onderdelen nog niet goed is uitgedacht en beproefd. Ook kent de werkwijze van het project een stapeling van nieuwe elementen, die het risico op uitloop vergroten.

Zorg voor duidelijkheid in het project. Het BIT adviseert daarom om na de eerste release een gedegen evaluatie uit te voeren van de gekozen oplossing en werkwijze. Zo kunnen projectrisico's op de kortst mogelijke termijn worden verkleind. Daarnaast adviseert het BIT om nu al maatregelen te nemen om de gevolgen van eventuele uitloop te beperken.

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft het BIT-advies en zijn reactie daarop op 2 oktober 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 26643, nr. 568).

Inleenadministratie en quotumheffing

Datum advies: 10-12-2018

Omschrijving: Realisatie van een uitvoeringsketen bij UWV en Belastingdienst voor de implementatie van de Wet banenafpraak en quotumheffing arbeidsbeperkten.

Hoofdlijn advies: Het programma IQ kan ruim binnen het geschatte budget van 24 miljoen euro nieuwe processen en systemen realiseren zodat over het jaar 2019 in 2020 heffingen kunnen worden opgelegd aan overheidswerkgevers – met enige extra inspanning zelfs over 2018. Er zitten echter wel bezwaren aan het programma. Ten eerste zijn de kosten ervoor onnodig hoog. Ten tweede maakt de inleenadministratie het werkgevers niet makkelijk hun rol uit te voeren. Ten derde is het onzeker of de inleenadministratie op tijd voldoende beveiligd is, terwijl het gaat om privacygevoelige gegevens.

Het BIT adviseert het programma IQ slagvaardiger te maken door met minder mensen en minder overbodige documentatie te werken. Maak de inleenadministratie gebruiksvriendelijker en zorg dat deze actuele informatie aan werkgevers kan leveren. Als laatste adviseert het BIT de beveiligingsproblemen op te lossen.

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft het BIT-advies en haar reactie daarop op 20 december 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 34352, nr. 141).

Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Persoonsgebonden Budget 2.0

Datum advies: 15-10-2018

Omschrijving: Realisatie van een verbeterde ondersteuning van de budgethouder, de standaardisatie van de uitvoeringsprocessen en de borging van de verantwoordelijkheden van de verstrekkers.

Hoofdlijn advies: Alle partijen willen van PGB 2.0 een succes maken en daar werken ze los van elkaar hard aan. Er moet echter nog zoveel gebeuren en daarover ligt zo weinig vast, dat het BIT geen uitspraak kan doen of dit programma ooit gaat slagen. Met de huidige aanpak lukt dat in ieder geval niet, om een aantal redenen. Om te beginnen is de ontwikkelde software nog lang niet gereed voor landelijk gebruik. Doorontwikkeling, exploitatie en beheer van het zorgdomein zijn nauwelijks georganiseerd en er ontbreekt een aanpak voor landelijke invoering. Ook de onderlinge samenwerking is precair. Het BIT adviseert om zo snel als mogelijk één organisatie aan te wijzen voor doorontwikkeling, exploitatie en beheer van het zorgdomein. Laat de organisatie een due diligence doen op de software en besluit op basis hiervan of u PGB 2.0 wilt voortzetten. Wanneer u besluit om PGB 2.0 verder te ontwikkelen, neem dan als VWS de leiding in dit traject en maak samen met partijen een plan van aanpak voor landelijke invoering. Wanneer het onmogelijk blijkt om deze adviezen in zijn geheel over te nemen, adviseert het BIT om te stoppen met het huidige programma PGB 2.0.

De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft het BIT-advies en zijn reactie daarop op 19 november 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstuk 25657, nr. 302).

Dit is een uitgave van:
Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

maart 2019